

ОСНОВНІ ПРОГАЛИНИ ЛІСАБОНСЬКОГО ДОГОВОРУ

Європейський Союз – це політичне та економічне об'єднання, яке включає в себе на сьогоднішній день 27 незалежних учасниць-держав.

Інтеграція такої кількості держав на протязі усієї історії Європейського союзу, а особливо в 2004 та 2007 роках, потребувала постійного удосконалення нормативної бази для належного функціонування та досягнення спільних цілей країнами-учасницями.

Одним зі змістовних нормативних документів є Лісабонський договір, який був прийнятий для внесення суттєвих змін до устарілих договорів відповідно до положень Європейської конституції, яка не набрала чинності.

Підписання країнами-учасницями даного договору дало потужний поштовх для розвинення цього союзу, виправив низку прогалин у тодішніх угодах, спричинив зміни у функціонуванні Європейського Союзу, який стає більш згуртованим. Але при цьому деякі фахівці зазначають певні недоліки договору, які можуть заперечувати належному функціонуванню європейського об'єднання.

Ще на етапі прийняття Лісабонського договору у членів-країн виникли певні сумніви щодо його прийняття, а саме в аспекті його структури, наголошуючи на його незбалансованості, та в цілому складності сприйняття тексту. В подальшому європейські законодавці розробили консолідовану версію Лісабонського договору.

Якщо порівняти Конституцію, яка не набрала чинність, та Лісабонську угоду, низка вчених приділяють увагу тому факту, що договір не закріпив основоположного принципу, який був

визнаний усіма європейськими юристами, як принцип верховенства Європейського Союзу. В подальшому була прийнята декларація щодо визнання даного принципу, але не в чіткому формулюванні.

Також, порівнюючи ці два відомі акти, можна зазначити, що Лісабонський договір не закріпив символічних основ у вигляді гімну, девізу, прапору, що передбачалося Конституцією, і що могло призвести до виникнення у громадян європейської єдності та ідентичності.

Ще однією прогалиною цього договору можна вважати відміну реформ нормативно-правових актів Європейського Союзу, що були передбачені Конституцією. Відповідно, Лісабонський договір не передбачав врегулювання даного питання і була залишена первинна та діюча система актів Союзу. Також, проводячи паралель між цими актами, слід звернути увагу щодо Хартії основоположних прав та свобод, оскільки Конституція закріпила, що Хартія є її частиною і вона має обов'язковий характер в цілому. В той же момент, договір закріпив, що Хартія має обов'язковий характер лише для інститутів Європейського Союзу, а також були передбачені виключення для таких країн як Чехія, Польща, та Британія. У зв'язку з чим, в доктрині неодноразово зазначається про ставлення під сумнів принципу прав та свобод людини.

Наступною загальновідомою проблемою в Лісабонському договорі була тема обрання «президента Європейського Союзу», тобто Голови Європейської Ради, який повинен представляти об'єднання на міжнародній арені. Чехія, як учасниця Європейського Союзу, виступала проти цього пункту в цій угоді. «На думку польського аналітика Пйотра Качинського з Центру європейської політики в Брюсселі, було б добре мати «президентом ЄС» представника невеликої держави, а «міністром закордонних справ» – від великої» [1]. Відповідно, даний пункт Лісабонської угоди створив незадоволення певних країн-учасниць, щодо усього договору та ставив під сумнів його підписання.

Також виникнення таких високих посад у союзі викликало у певних країн тривогу з приводу того, що чітко не були визначені рамки їх компетенції, що призведе до росту особистих відносин між лідерами, а основні інститути можуть втратити пріоритетність та відійти на другий план.

Як нам відомо, Європейський Союз функціонував певний період на основі трьох стовпів. Прийняття Лісабонської угоди відміняло існування цього підґрунтя, але при цьому не скасувало такої проблеми як різноманіття методів управління. Угода закріплювала більше 20 сфер компетенції, які можуть, в залежності від методів регулювання, розгалужуватися на ще декілька окремих частин. Звісно розробка класифікацій повноважень надає чіткості та ясності, але при цьому не було зроблено якихось кардинальних розподілів компетенції. Також автори Лісабонського договору не змогли встановити конкретно-визначених рамок для повноважень Європейського Союзу та повноважень держав-членів. Договір лише закріпив основні види компетенції Європейського Союзу (виключна, спільна, координаційна тощо).

Аналізуючи Лісабонський договір, прослідковується ще одна прогалина в сфері Єдиного внутрішнього ринку (ЄВР). Договір виключав базовий принцип – свобода конкуренції. Юристи коментують даний хід як можливість дестабілізації ЄВР та перспективи псування вже існуючих на той момент правил, що стосуються ринку.

Отже, можна погодитися з думкою Л.Л. Грицаєнко, який зазначив: «не дивлячись на те, що Лісабонський договір вирішує ряд нагальних проблем Євросоюзу, складається враження, що він все ж є лише проміжним етапом на шляху майбутнього глобального та комплексного реформування ЄС» [2, с. 195].

Таким чином, вище проведений аналіз свідчить про недосконалість даного договору, що призводить до недовіри громадян держав-членів стосовно впливу на діяльність Європейського Союзу та зокрема до нововведень Лісабонського договору. Аналітики говорять, що Лісабонський договір став свідченням про невизначеність протиріч та наявності факту застою інтеграційних процесів.

Список використаної літератури

1. Лісабонський договір ратифікований. Що далі? *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1871578.html> (дата звернення: 06.05.2022).
2. Грицаєнко Л.Л. Глобальна реформа Європейського Союзу (новели Лісабонського договору). *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : зб. наук. праць. 2010. Вип. 90. Ч. I. С. 194–195.